

GAZETA KORRESPONDENTA WARSZAWSKIEGO I ZAGRANICZNEGO

Z WARSZAWY DNIA 10. WRZESNIA ROKU 1799. we WTOREK.

z Berlina dnia 3. Września.

Minister Angielski Pan Grenville wyjechał ztąd do Hamburga.

z Wiednia dnia 31. Sierpnia.

Dzisiejsza Gazeta Dworska z czynności wojennych to nam tylko donosi, Arcy-Xiąże Karol z głównej kwatery w Alotten pod dniem 22. przyśłał wiadomość, iż F. M. L. Hotze na mocy danego sobie rozkazu nie tylko do wstrzymania wkraczającego nieprzyjaciela, ale nawet do atakowania onego, na dniu 21. z przednią strażą swoią przeszedł przez Linth, nieprzyjaciel zaś bez wdawania się w potyczki, cofnął się za rzekę Aar. — Stojący na prawym brzegu Renu G. M. Kienmeyer był atakowany na dniu 18 i 19. z wielce przemagającą siłą od nieprzyjacielskiego Generała Bestoul, iednak bezkutecznie. Nasza strata nie była znaczna, a nieprzyjacielowi zajęliśmy dosyć niewolnika — Podług doniesień z głównej kwatery armij we Włoszech, Major Mesko od 780 huzarów regimentu zajął stanowisko zwane wąwozem Faterie, nieprzyjaciel zaś przymuszony został do opuszczenia wąwozu Fensfrelle.

z Londynu dnia 23. Sierpnia.

O naszej wyprawie pod dowództwem Generała Abercrombie i Admirała Mitchell zostających, nie mamy dotąd więcej wiadomości, iak tylko iż przybyła przed Texel i połączyła się z flotą Admirała Duncan. — Pieśnią, a podług drugich 50 statków przewozowych, burza morska zapędziła aż do uścia rzeki Ems, miały się już jednak przed Texel połączyć. — Mowią tu iż pierwsza ta wyprawa dopoty żadnego nieprzedsięwzięcia wyładowania, dopoki druga wyprawa do niej nie przybędzie. — Tym czasem miano tu tak pewną nadzieję, iż flotta Hollenderska podda się naszej, że wczoray w wieczor czyniono w tej mierze zakłady 50 gwineów przeciw dwom. — Druga wyprawa od 20 tysięcy ludzi za kilka dni wyidzie na morze, Xiąże d'York wyjeżdża w Poniedziałek z Londynu, dla obięcia nad nią najwyższy komendy. Regiment Krolowy wyszedł także, i ma iść do równie iak regiment Xiążęcia de Galles trzecią wyprawę. — Siłę Rosyjską która do tej wyprawy należeć ma, podają do 30,314 ludzi i 20,137 koni. — W ogule do przewiezienia wojska 230. statków użytych będzie. — Pogłółka jakoby połączona flotta nieprzyjacielska z Brest do Texel odpłynąć miała, iedł dotąd ieszcze niepewną. — Lord St. Vincent wyjechał do wód w Bath, dla poratowania zdrowia, które cokolwiek się już polepszyło. Nie złożył ón ieszcze najwyższej komendy, a Lord Keith iedł tylko iego zastępcą w tej mierze. — W Dover, Harwich i innych portach ambargo z okrętów już zdjęte zostało. — Hrabia d'Artois daie teraz codziennie publiczną audyencyą emigrantom w domu swoim. Czas odjazdu jego nie iedł ieszcze oznajmiony. Tę zwłokę przypisują niektórym afekcyom hemoroidalnym którym podpada, lecz inni ważniejszym przyczynom. Słychać nawet, iż dom dla niego w Londynie iedł naitę. — Obywatel Niou kommissarz Francuski do zamiany niewolników, od dwóch miesięcy nie odebrał żadnych pieniędzy. Koszt na utrzymanie ich wynosi na dzień 2. tyfiące funtów. — Wielu Xiążąt w Indyach Wschodnich równie iak Nizam połączyło się z nami przeciw Tippu-Saibowi. — W przelłym tygodniu Lord Elgin wyjeżdża w charakterze Ambassadors do Konstantynopola. — Czynią tu zakłady 100

gwineów przeciw 25. iż pokoy powszechny w przeciągu Roku przyjdzie do skutku. — Lord Bentinck powrócił tu z italego lądu.

z Hagi dnia 27. Sierpnia.

Nad wszelkie spodziewanie nieodebraliśmy tu w Haddze aż do tej chwili żadney o tym urzędowej wiadomości, iżby flotta Angielska cokolwiek rozpoczęła przeciw flocie naszej w Texel, albo żeby wojska na statkach przewozowych zostające, miały nawet doświadczać wylądowania w którejkolwiek okolicy brzegów naszych. A iednakże zdawało się, iż to powinno było nastąpić po wezwaniu uczynionym przez Admirała Duncan. — Wiatr był wprowadzić dotąd przeciwny flocie Angielskiej dla wplynienia do Texel, lecz przyjaznym iedł zupełnie do wylądowania, które zdai się iż Anglii na wysokości Calendsoog ulkutecznie chcieli. Cożkolwiek bądź, Anglii do dnia wczorayszego ieszcze nic nie przedsięwzięli. Nic iednak bardziey nas nie zdziwiło, iak twierdzenie Lorda Duncan w wezwaniu ogłoszone, iż dwadzieścia tyfiący ludzi już wysiedli na ląd pod Helder, miejscu na ieden tylko wylitzał z karabinu od przedniej strażi naszej floty w Texel leżącym, co zaraz pokazało fałszywość tego twierdzenia. Kommandant wojsk naszych w Halder Pulownik Gilquin otrzymał dopiero na dniu 23. od Generała Abercrombie wezwanie ieszcze na dniu 20. podpisane, w następującej osnowie:

Moi Panie. Posyłam W Panu proklamacyą Xiążęcia Jmci Oranij i drugą przezemnie ogłoszoną, iak iak mi była oddana przez Krola moiego. Żądam abyś się W Panu stosownie do zasad w teyże proklamacyi zawartych, natychmiast poddał pod moc moją. Jeżeli tego W Panu nie zrobisz, na ów czas obowiązkiem moim będzie, obeysć się z nim iako z nieprzyjacielem, iatwo zaś poiąć możesz, iż moja do ataku gotowa armia w iednym mgieniu oka pokonać cię zdoła. Officer który W Panu list ten odda, ma rozkaz powrócić zaraz z odpowiedzią. Mam honor zostawać. etc. (podpisano) ABERCROMBIE.

Kommandant Batawski Pulownik Galquin odpowiedział w następującej treści: „Generale. Odebrałem list twój, i mam honor odpowiedzieć na niego, iż życie moje z oyczyzną moją iedł powiązane. Czekam cię przeto spokojnie Generale wraz z moim walecznym wojskiem, którym mam honor dowodzić. Ta iedł moja odpowiedź, Pozdrowienie i szacunek.

(podpisano) GALQUIN Pulownik.

Zamiarem obu proklamacyow Xiążęcia Oranij i Generała Abercrombie iedł, sprawić odmianę w naszym Rządzie i ulkutecznie kontrewolucyą bez wylania krwi. Lecz zamiar ten podług terażniejszego składu rzeczy, zdai się iż uchybionym został. — Nasze wiadomości telegraficzne doniosły nam, iż flotta Angielska na dnin 23. od Texel oddaliła się, lecz na dniu 24. z wzmocnieniem do 200. żaglow wynoszącym, znou się pokazała. Na dniu 25. ieszcze raz odpłynęła, a wczoray na dniu 26. znou się zbliżyła nie więcej iednak iak z 90. żaglami, pomiędzy którymi 20 okrętów wojennych znajdowało się. — Dla wzmocnienia naszej załogi przybył tu ieszcze ieden batalion wojsk Francuskich i iedna kompania artylleryi konney.

Zagrażania Anglikow zapaliły odwagę w naszych partyotach. Żołnierze i Obywatele, nawet ci którzy nie są

obowiązani do noszenia broni, w pełnym są ruchu do obrony Oyczyzny. Uzbroieni żydzi Niemiecy pokazali się w Piątek w wieczor, chociaż szabas iudł się rozpoczął, a dla nie dania zgorszenia innym słabość w tej mierze mającym braciom swoim, odłożyli szabas godziną później. Sami nawet stronnicy Statudera (mowią nasze pisma publiczne) nie są kontenci z terażniejszego postępowania Anglikow. — Oczekujemy tu ieszcze na wojska Francuskie od Armij Reńskich.

Wczoray osadzone zostało miejsce zwane MaLe Loo przy Haddze, leżące, przez komendę naszego garnizonu, a ieden mieszkaniec tego miejsca Jacob Comen został aresztowany. Zaięto mu papiery, gdyż iedł miany za stronnika domu Oranij i nieprzyjaciela terażniejszego rzeczy porządku. — Do przedsięwziętych środków należy i to, iż zaięto w rekwiizycyą wszystkie statki przewozowe, konie, powozy, etc. Wieśniacy nadbrzeżni w przypadku wylądowania powinni wszystkie konie swoje do Gouda przyprowadzić, gdzie iedł miejsce na 20 tyfiący koni zrobione. Do każdych 20 koni ma być ieden wieśniak użyty. Szrodek ten iedł dla tego, przedsięwzięty, aby Anglii koni nie chwytali do ciągnięcia armat. — Batalion nawet gwardyi Ciąła Prawodawczego odebrał rozkaz do marszu. — Proklamacyą naszego Dyrektoryatu do utrzymania spokojności w której dla wszystkich burzycielow kara śmierci iedł postanowiona, wszystkie nasze pisma publiczne ogłaszaią.

Główna kwatery Generała-Majora de Guericke była wczoray w Helder, w bliskości jego bardzo się wiele wojska znajduje ochoczo z nieprzyjacielem potykać się chcącego. — Prezydentem pierwszej izby iedł teraz Ob. Verbeek, a drugi Ob. Van Hoogstraten. — Officer Angielski który przyniosł wezwanie Admirałowi Stora, nazywa się Wendhem.

z Amsterdamu dnia 27. Sierpnia.

Dziś Anglii w trzech rozmaitych punktach pod Helder, Texel i Helvoetsluis wylądować ulitowali, nie wiadomo dostatecznie iak im się udało, listy iednak prywatne zapewniai, iż te ataki zupełnie chybiły, i że Anglii pod Helvoetsluis 4 do 500. ludzi stracili.

Inne listy z Amsterdamu pod dniem 27. donoszą co następuje: „Flotta Angielska, która od dnia 23. zniknęła była z przed brzegów naszych, wczoray znou się widzieć dała. W okolicy Kykduinen czyniła nieiakię w wieczor ewolucyę, dziś z rana wyrzuciła kilka bomb w oboz za piaskami rozłożony, i okazała chęć wylądowania. Generał Daendels postanowił dopuścić wylądowania i atakować potym nieprzyjaciela. Wątpią iednak dotąd, aby Anglii mieli do tego ochotę, osobliwie w tamtych okolicach. zdai się, iż raczej pragną odwrócić uwagę od strony Zelandyi. Dziś zrana chodziła także pogłółka, iż nieprzyjaciel pod Briel chciał wylądować, lecz z stratą 900. ludzi został odparty. Trzeba iednak czekać na urzędowe doniesienia. Jutro dowiemy się co pod Helder zaszło. — Dziesięć tyfiący Francuzow są w marszu do krajow naszej Rzeczypospolitey. Generał Daendels umiał nadzwyczajną odwagą natchnąć wojska nasze. — Dziś z rana Generał Brune wraz z Admirałem Winter przeglądał nasze bataliony Gwardyi Narodowej. Wewnątrz wszystko iedł spokojne.

z Zwołu dnia 28. Sierpnia.

Wczoraj zrana od godziny 3. do 5. godziny w wieczor byłano tu mocną kanonadę od strony zachodniopółnocnej. Zapewne w okolicy *Texel* musiało być uczynione wylądowanie *Anglików*, o którego jednak skutku nie pewnego dotąd nie mamy.

z Paryża dnia 24. Sierpnia.

Poselstwo Dyrektoryatu do Rady 500. i do Rady Starszych dnia 3. Fructidor (20. Sierpnia.)

Obywatele Reprezentanci. Dyrektoryat przez swoje Poselstwo pod dniem 1. t. m. doniosł wam, iż 27. Thermidora (14. Sierpnia) Armia *Helwecka* atakowała i poraziła nieprzyaciela; 1500. jeńców, 12. armat i dwie chorągwie, są wiadomą dotąd tego zwycięstwa korzyścią. Dnia wczorajszego Dyrektoryat odebrał doniesienie, iż strata nieprzyacielska w zabitych niemniej była znaczną, ponieważ liczba zabitych i w niewolę zabranych wynosi do trzech tysięcy, pomiędzy któremi zasady się jeden Pułkownik, dwóch Majorów i 30. Officerów. Republikańskie zdobyli także wiele wozów prochowych i bagażów. Dziś Dyrektoryat dowiaduje się, iż jedna dywizja Armii w biegu swoim opanowała górę *S. Gotarda*.

Poselstwo 4. Fructidor (21. Sierpnia.)

„Obywatele Reprezentanci. Dyrektoryat pospiesza donieść wam nową Armię *Helwecką* pomysłność. Dywizja *Walezy* zajęła dolinę *Rodanu* i górę *Parca*. Przy tej okazji zabrała 1800. ludzi w niewolę i zdobyła trzy armaty. Nieprzyaciel na lewym skrzydle Armii przeszedł rzekę *Aar*, lecz zupełnie został porażonym. Wielka część jego pontonów została zatopioną, część także wojska w tej rzece utraciła życie.

(podpisano) SIEYES Prezydent.

LAGARDE Sekretarz.

Po przeczytaniu w Radach tego Poselstwa, powszechnie daly się słyszeć okrzyki radości.

Na wczorajszą festiwy czytano inne poselstwo, którego znaczniejsze wypisy są następujące:

„Dyrektoryat wezwał na nowo troskliwości waszej względem zewnętrznego stanu Rzeczypospolitej, i względem przyczyn grożącego jej zewsząd zaburzenia. Dyrektoryat winien wam to powiedzieć, iż w tym momencie gdy się do was odzywa, jeżeli utrzymywanie publicznego porządku będzie odłożonym, stanie się niepodobnym. Jeżeli władza Prawodawcza i władza Wykonawcza nie będą razem i w jednymże czasie postępować drogą, jaką im gwałtowność okoliczności wskazuje, i której świętość konfliktu trzymać się im każe, cel ich wspólny do którego trafić powinny, jest niezwrotnie chybionym. Niemożecie zapomnieć jaki był stan Rzeczypospolitej w czasie jeszcze bliskim, gdy cały prawie dyrektoryat był odmienionym. Przez was to konfliktu publicznego zdania tłumaczów skutecznymi się ta odmiana. Przyczyny tej odmiany nie będą tu wystawiane przez tych, których w ten czas wasza ufność umieszcza lub zachowała w Dyrektoryacie. Te przyczyny były nadto dobrze oznaczone w samym tego dzieła uaktęczeniu. Tym czasem tak to był stan iż mógł zastraszyc urzędników, którym poleciście jego odmianę. Lecz mniemali się godnie tego obowiązku, ponieważ im był powierzony przez Reprezentantów woli Narodu, przez tłumaczów zaufania publicznego. Każdy członek Dyrektoryatu i wszyscy razem wspierali się na powszechnym mniemaniu, które sprawiło to polityczne przeżycie, a do którego ugruntowania i usprawiedliwienia przyłożyć się mieli. Reprezentacja Narodowa i Władza Wykonawcza wzajemnym poruszeniem ubiegali się za sposobami mogącemi dopomagać wzrostowi i rozwijaniu się wszystkich skłonności. Druk swoją wolność odzyskał. Wzywano i zechęcano do zakładania politycznych zgromadzeń. To wszystko co się mogło przyłożyć do systemu Rządu, którego błędy należało poprawić, było odmienionym we wszystkich częściach i we wszystkich stopniach publicznej administracji. Można się było na koniec spodziewać, iż Rzplta ze wszystkich stron do swego przyrodzonego stanu wrocona, wkrótce wroci się także do swojej tak

długo krępowanej sily. Y iakież to jest okropny wpływ, który mógł wstrzymać lub zwrócić te naprawiające skłonności? Był to okropny duch reakcyow, natchniony przez niedołężność, wzbudzony przez wszystkie złośliwe namiętności, i obcym kierowany złotem. Ten duch który przyczepiając zawsze swoje sidła do ostatniego Republikanów zwycięstwa, kazi wkrótce jego skutki, i wtrąca ustawicznie Rzpłtę w nieszczęścia i niebezpieczeństwa większe od tych, nad któremi triumf odniosła. Wolność druku nie była dla Autorów pism peryodycznych iak tylko gorszącym i bezkarnym prawem oczerniania postępów, słów i życia urzędników publicznych. Natychmiast Rojalizm powrócił do swojej śmiałości i swoich intryg. Wpółśród tych przepaści, Dyrektoryat mniemał iż może proltą drogą do swego postępować celu, doniosł już wam o zamiarach Rojalistów; żądał od was, i wydaliście surowe prawa dla zniszczenia natychmiast jego tajemnych i otwartych zamachów. Lecz ktoż więcej dopomaga zuchwałości Rojalistów, jeżeli nieoślabienie narodowej potęgi w uczuciu które z niej wynikać powinno, w prawach i słowach urzędników, którzy nią władać powinni? Gdzież jest ta potęga, gdy rozdzwiają wszystkich Obywatelów, nadając imie ludu, zgromadzeniom niektórych osób, gdy im powtarzają, iż ci, którzy niemi rządzą, są zdrajcami przetrzymując Rzpłtę? Kto sprzyja Rojalizmowi, jeżeli nie wrzaski, które go wszędzie wystawiają w świątyni Praw i w władzach mających poleczone sobie ich wykonanie, i które zdają się przekonywać lud, iż samych tylko wybiera konspiratorów. Kto sprzyja rojalizmowi, jeżeli nie to zamieszanie, w którym wszyscy Obywatele nie mogą się już ani rozumieć, ani rozpoznać tego co sobie nawzajem i co są winni Ojczyźnie, gdzie Prawo niekiedy w zniewadze swoich tłumaczów. Tak jest Obywatele Reprezentanci, Rojalizm nigdy nie był bardziej śmiałym i zasilanym iak w zakłeceniach, które są jego żywiołem. Lecz odpadnie w swoją słabość, gdy odcięte będą przyczyny, które go ośmielają. Dyrektoryat jest przekonany, iż w władzach Policji i sądowniczej znajduje się niedostateczna moc względem pism kontrewolucyjnych. Aresztowano więcej niż 40. roznosieli, lecz nastąpiło to co zawsze następować zwykło. Zostali wypuszczeni bez kary, w niedostatek stosownego do tego wyroku Prawa. Obowiązany przez konfliktu kierować się Prawa, Dyrektoryat winien także jest uważać działanie wszystkich przyczyn, które mają i wstrzymują działanie woli Narodu. Powinien wam oświadczyć, iż wasza powaga jest powagą Dyrektoryatu, powaga Praw i Narodu będzie protna, poki tylko Reprezentanci ludu i jego urzędnicy będą mogli być bezkarnie i bez dowodu wytłuwani iako konspiratorowie. Nie może się tam utrzymać żadna dla Praw podległość, gdzie codziennie podaje się w powątpiewanie, czyli pierwsi onych wykonywacze nie są pierwszymi ich nieprzyjaciółmi. Rzpłta nie może się dłużej utrzymać, jeżeli myśli *Francji* zamiast połączenia się w wielkomysłnym zamiarze zniszczenia potęgi nieprzyjacielskiej, będą podzielone i dręczone przez złośliwych pisarzy i ich występne pisma. Niech wola ludu przez was wyrażona, a sily jego przez nas dla utrzymania konfliktu rozwinięte, nie przestaną na moment być w zgodzie, a Dyrektoryat Wykonawczy żąda wam, iż buntownicy wewnętrzni, zewnętrzne zamachy, i to wszystko co się tylko zjawia na zgubę Rzpłty, zniknie przed wolą i silą złączoną. Dyrektoryat Wykonawczy wzywa was ażebyście obiekt tego Poselstwa iak narychle na waszą wzięli uwagę.

To poselstwo zostało odesłanym do komisji wyznaczonej na podanie Projektu względem wolności druku.

Armia Włoska. — w Główny kwaterze w *Capriata* nad *Orba* dnia 26. Thermidor (13. Sierpnia) roku 7. — Wypis z Listu Generała *Suchet* Szefa generalnego Sztabu armii Włoskiej do Ministra Wojskowego.

„Pospieszam z doniesieniem ci, iż Generał komenderujący, zgromadził w trzech dniach lewe skrzydło Armii, które się rozciągało aż za *Millesimo*, i ścignął je do *Capriata*. Korpus od 8. do 10. tysięcy ludzi pod

komendą Generała *Bellegarde* zajmowało mocne stanowiska *Rezzo* i *Briagna*. *Francuzi* w obecności tego korpusu przeprowadzili się przez *Bormida*, i popędzili go przed sobą ze wszystkich stron. Wkroczyliśmy do *Aqui* zabrawszy 150. jeńców. Dziś jeszcze nieprzyjaciel odpędnym został do *Castel-de-Ferro* i utracił około 30. dragonij *Kaisera*. Młody *Maillard* Adjutant Generała *Richemont* i Kapitan pierwszego regimentu strzelców został rannym atakując nieprzyaciela. Skoro tylko będę miał sposobność, przesyłę ci obszerniejsze szczegóły o bitwach które były stoczone i o wojownikach którzy się w nich wstawili. Żołnierz wychodzi z tego odurzenia, w jakie go wprawily nieszczęścia, które go sprawiedliwie dziwily. Chęci jego są iak najlepsze, a szlachetny jego zapal jest zapewne wrozbą zwycięstwa.

(podpisano) *SUCHET*.

List prywatny z *Capriata* nad rzeką *Orba* pod dniem 27. Thermidora (14. Sierpnia) zawiera jeszcze następujące szczegóły: „Za naszym wkroczeniem do *Aqui*, byliśmy od Insurgentów napałowani. Prawe skrzydło i szrodek przedarli się już za *Capriata*. Armia *Neapolitańska* zajmowała dotąd wielką linię. Prawe i lewe skrzydło opierało się o odnogę *Spezzia*, szrodek o *Bochetta*, lewe skrzydło o *Millesimo*. *Joubert* miał myśl całą tę armię do siebie przylączyć i z 20. tysiącami ludzi przeszedł przez góry *Montferratu*. Nie dowodził niemi jednak jako Generał en chef. Jakkolwiek wysoko wydolcony uczeń Generała *Bonaparte*, nie pokładał zupełnej w silach swoich ufności, i uprosił Generała *Moreau*, aby z nim dzielił komendę. Niemógł *Moreau* przyjąć zupełnie tego wezwania będąc odwołanym, lecz przyrzekł mu, iż nim *Włochy* opuści, chce z nim wspólnie walczyć. Nazajutrz dnia 15. Sierpnia połączenie zupełne wojsk naszych skutecznione zostało, a Generał en chef ma za myśl jak się zdaie przybycie swoje ważnym oznaczyć wypadkiem przez stoczenie batalij. *Joubert* w wojsku swoim wielką pokłada nadzieję, przekonany doświadczeniem, iż odwaga jego zastępowała nieraz nierówność w liczbie i niedostatek wielu potrzeb.

Minister wojenny *Bernadotte* ogłosił list swój pisany do Ob. *Joubert* Generała en chef Armii Włoskiej w następującej treści. — „Obywatelu Generale. Od kilku dni dzienniki donoszą nam o wzięciu *Mantuy*. Ta wiadomość jest nadto nadzwyczajna, aby uwierzoną być mogła od tych, którzy znają waleczność *Francuską*. Wszakże gdyby nad wszelkie spodziewanie, poddanie się to (niech będą jakie warunki) skutecznione byłoby, zdaie się, iż nie może być, iak tylko dziełem zdrady. Rozkazuję ci przeto Generale, w imie Rzpłty, w imie jej dobra i sławy, abyś niezwłocznie oddał pod sąd wojenny *G. Foissac Latour* byłszego komendanta *Mantuy* wraz z całym jego sztabem głównym. Pozdrowienie i braterstwo. (Podpisano) *BERNADOTTE*.

Komendant *Cewy* oskarżony o nikczemność w podaniu tej fortecy, został na dniu 9. Sierpnia w *Genui* rozstrzelany.

Pod *Strazburgiem* zbiera się Armia od 40. tysięcy ludzi, która pod dowództwem Generała *Moreau* ma do *Szwabii* wkroczyć. Generał *Baraguay d'Hilliers* szef sztabu głównego znajduje się także w *Strazburgu*. — Generał *Championnet* zająwszy *Suzę*, wyruszył naprzód z 36. tysiącami ludzi. — Generał dywizji *Landanne* wyjechał z *Paryża*, dla opatrzenia brzegów naszych w przyszłości obronę przeciw napaści nieprzyjaciół. Z tamtąd ma się udać do Armii *Włoskiej* ciągnie jeszcze ze szrodka *Francji* 50. tysięcy konfrypcyjnych i 20. tysięcy dawnego wojska. Proces przeciw wydawcom Dziennika *Wolnych Ludzi*, *Duval* i *Vatar* już się rozpoczął. — Wdowa po Ob. *Robertot* za przełożeniem Ob. *Jean Debry*, na mocy dekretu Rady 500, otrzymała dom emigranta *Castellare* w *Paryżu* na ulicy *Bacq*. Dom ten wartujący jest 60. tysięcy

frankow, a dar ten uważany być powinien iako pensya od 3 tysięcy frankow.

Rozzuciają tu powtorne pismo *Karnota*, które nie ma ani podobnego stylu, ani podobnego charakteru prawdy, i oczywiście jest zmyślone.

Z rozmaitych doniesień o bitwach w *Tuluzie* i okolicach pokazuje się, iż insurgenci stracili w zabitych 1700. ludzi. — Dziennik z *Tuluzy* pod dniem 13. wyraża: Bunt rozchodzi się do Kantonu *Sainte Foi*, *Samatan*, *Lombes*, w Departamencie *Gers*, toż samo w Departamencie wyższej *Garony*. Kolumna Republikańska w *Villefranche* położyła na placu 60. Rojalistów. Armia Rojalistów ośmioczwana w *Isle-Jourdain*, była pod dowództwem byłego Hrabiego *Barbazan* i jego brata, iednego z synów byłego Margrabiego *de Faget*, i byłego Hrabiego *la Hage*. Jeden z *Barbazanów* został zabity. Buntownicy wyparli się z znaczną stratą z *Colomiers*, *Leguevin*, etc. Kolumna Generala *Aubugeois* odebrałszy znaczne po drodze polifki, położyła na placu 400. ludzi, a 200. zabrała w niewolę, którzy dziś do *Tuluzy* przyprowadzeni będą.

Minister wojenny postanowił w każdej twierdzy wydział zatrudniający się dozorem i przysposobieniem żywności potrzebnych w przypadku oblężenia. Ten wydział składać się będzie z kommandanta i kommissarza twierdzy, z oficera artylleryi, z oficera garnizonowego, i z iednego członka administracyi municipalney.

Lifty z *Włoch* donoszą, iż dnia 12. i 13. Armia *Francuska* pomknęła się ku forpocztom nieprzyjacielskim, które podług zwyczaju usunęły się do swojej armii; ta zebrała się w okolicach *Alexandryi*. Dnia 15. nastąpiła generalna bitwa, która przy odejściu kuryera jeszcze nie ułtawiała. Skutki iey jeszcze do nas niedoszły, to tylko wiemy, iż *Moreau* dowodził prawym, a *Joubert* lewym skrzydłem Armii.

Podług Listów z *Bresztu* pod dniem 17. wszystkie okręty w porcie *Breszt*skim znajdujące się, odebrały rozkaz ażeby się przygotowały do wypłynienia.

Korpus pod kommandą Generala *Lecourbe* złączył się z Armią Generala *Turreau*. — Dnia 15. Sierpnia 6. tysięcy *Austryaków* przeszli *Ren* przy *Zurzach*, lecz nazaż zostali odparci. — W kantonach *Appenzel* i *Szaffuzy* nastąpiło zupełne umyślowe poróżnienie, i często do krwawych przychodzi zatargow. — Armia *Francuska* w *Helwecyi* pomknęła się aż do *Urzach*, a wojska w *Walezyi* opanowały *Grymsel*. — Port *Maltański* zawsze jest od czterech fregat obleżony, lecz mu na niczym niezbywa, a insurgentom wcale się tam nie powodzi. — Gazety i wieści publiczne głoszą, iż *Novi* miało być zupełnie od wojsk *Austryacko-Rosyjskich* opuszczone; iż *Championnet* przybył do *Suzy* na czele więcej niż 30. tysięcy ludzi, i że potym wszedł do *Turyuu* nim *Suwaow* uprzedzić go zdołał. — Trzy fregaty *Francuskie* z *Alexandryi* odebrały część floty, która była przez *Sydneia Smitha* zabrana. W tym zdarzeniu Porucznik *Angielski* *Bushley* dostał się do niewoli.

Obywatel *Deffaugieres* ieden z sekretarzów legacyi *Francuskiej* w *Kopenhadze*, znajdując się w wieku konfrypcyi, wyjechał z tamtąd do *Francyi* dla zadosyć uczynienia Prawu.

W Radzie 500 *Cabanis*, i *Texier-Olivier* mieli głosy przeciwko potwarzom rzucanym przez dziennikarzow na *Sieyesa*, *Jourdana*, *Briota*, *Destrema*, *Augereau* i wielu innych. Rada nakazała drukować i odeśłać do kommissyi. Nakazała także drukować trzy projekta podane przez Deputowanego *Talot*, względem organizowania trzech legionow, *Cisrenańskiego*, *Piemontskiego*, i *Calspińskiego*.

Dyrektoryat proponował przystosowanie Prawa 24. Messidor, względem buntow do wszystkich okręgów Departamentu wyższej *Garony*, oraz do okręgów na zachodzie. — Odeśłano do kommissyi.

Rada przystąpiła do rachowania wotow względem olkarzenia Ex-Dyrektorow: 344 było za odrzuceniem, 89 za przyjęciem. Z tego powodu olkarzenie nie zostało przypuszczone.

Na sefii Rady 500 dnia 21. *Lucyan Buonaparte* rzekł: Już dotąd zapewne *Joubert* zwycięstwa we *Włoszech* odnosi, *Championnet* otwiera dla siebie nowy zawód flawy, *Maffena* już zwyciężąc został, a ziednoczone floty stoją

na wielkiej przeszkodzie w *Bresztu* dla nieprzyjacielskiej wyprawy. Nasze więc zewnętrzne położenie nie jest zatrważające, lecz roztropność nakazuje nam być baczniemi na wszelkie nieszczęśliwe wydarzyć się mogące wypadki. Ządam przeto utworzenia dwóch nowych armii. Jedna nazwana *Armia drugiej linii* ma być przeznaczona do zaffony granic w przypadku napaści od nieprzyjaciela. Druga *Armia Departamentowa* służyć będzie na pokonanie burzycielow wewnętrznych. Od konfrypcyiny kiedy Armie dopełnione będą, pozostanie jeszcze sto tysięcy ludzi, a z tych utworzone być mają te dwie nowe Armie. Nie należy bowiem tać, iż wewnętrzne rozruchy coraz się bardziej wzmagają, i że przez nie nieprzyjaciela nasi chcą nas o zgubę przyprowadzić. — Wniosek ten nakazano drukować, równie iak inny podany przez Ob. *Echafferiaux* to jest, aby imiona wszystkich żołnierzy *Francuzkich*, którzy najpierwsi szturm rozpoczną lub w czasie iego najwięcej dokazywać będą, wpisane zostały w księgę zwaną *Dzieje wojenne*, i aby księżka ta w czasie uroczystości publicznych noszona była.

Imieniem także kommissyi oddzielnej *Echafferiaux* podał projekt następujący. 1.) Każdy konfrypcyiny, który insurgentow opuści, i ich szefa doniesie lub wyda, ma być wolny od wszelkiej kary, ci zaś którzy w przeciagu dni 14 nie opuszczą chorągwiow buntu, iako buntownicy traktowani zostaną. — 2.) Ktokolwiek wyda utajony skład broni, ma trzecią część wartości iey w nagrodę otrzymać. — 3.) W każdym okręgu trzy razy na miesiąc mają się odbywać musztry z Obywatelow nie więcej iak 30 lat mających. — 4.) Dyrektoryat każdej dekady poda raport Ciału Prawodawczemu, o zgromadzeniach patryotycznych, o dopełnieniu prawa względem konfrypcyiny, nakoniec o stanie Departamentow mianowicie tych, które zaburzeniom podlegają. — 5.) Dyrektoryat będzie wezwany do dania raportu, względem szkodkow iakiich użył przeciw dziennikom i paszkwiłom, wzywającym do przywrócenia władzy królewskiej, i obalenia konfitytucyi. Wkrótce projekt ten w prawo ma być zamieniony.

Na sefii Rady 500 dnia 20. przysłany został adres do Rady 500 przez Obywatelow podpisany w następującej osnowie. „Nizey podpisani wzywają was Obywatele Reprezentanci do zatrudnienia się dochodzeniem czyli Ob. *Sieyes* aż do dnia 30. Floreal roku 6go zaffawał w Ciele Prawodawczym, i czyli nominacya iego do Dyrektoryatu zaffła na sefii 27. Floreal roku 7. Jeżeli te daty są dokładne, na ów czas nominacya Ob. *Sieyes* na Dyrektora, byłaby zgwałceniem 136go Artykułu konfitytucyi, podług którego nie mógł być na ten urząd obrany. Jeżeli się w podobnym przypadku znajdzie iak *Treithard* powinien temuż samemu losowi podpaść, i wyjść z Dyrektoryatu. — Przeczytanie tego adresu sprawiło wielkie obruszenie. *Bertrand* dowiódł, iż olkarzenie to na fałszywym wsparte jest twierdzeniu. Na dniu 19. Floreal roku 6. *Sieyes* mianowany został Ambassadorem do *Berlina*, na dniu 26. Floreal podał swoją dymissyą w Ciele Prawodawczym, a na dniu 27. Floreal roku 7. obrany został Dyrektorem. Konfitytucya nie jest więc zgwałcona, a między czasem odejścia *Sieyesa* z Ciała Prawodawczego, i nominacyą iego na Dyrektora, rok cały przepisany przez konfitytucyą upłynął. Rada 500 przystąpiła zaraz względem tego adresu do dziennego porządku.

Rada Starszych odrzuciła rezolucyą, przez którą Ministrowi wojennemu 30. millionow naznaczonych było, do wybrania z pierwszego wpływu przymuszony pożyczki, gdyż inni Ministrowie mają także potrzeby naglące. Rada 500 pracuje teraz nad nową rezolucyą względem owych 30. millionow.

Od brzegow Menu dnia 24. Sierpnia.

Dziś *Francuzi* cofnęli się zupełnie z prawego brzegu *Ren*u do *Moguncyi*, ząd dosyć wojska do *Szwajcaryi* poszło.

Słychać, iż Porta ma także wypowiedzieć wojnę *Hiszpanij*, a Imperator zamysła wysłać flotę z wojskami przeciw *Hiszpanij* i przez *Portugalię* do iey kraju wkroczyć.

Dnia 27. Sierpnia. — Dnia wczorayszego wieczorem przybyło do *Moguncyi* 4. do 5. tysięcy wojska *Francuskiego* ze środku kraju. Dziś udali się w dalszą podróż iak się domyślają, do *Manheimu*.

z *Bruxelli* dnia 25. Sierpnia.

Z powodu wielu okrętow *Angielskich*, które się przy naszych pokazują, brzegach, Gen: *Tilly* pomnożył tyłcem ludzi załogę w *Ostendzie*. Założony także będzie oboz pod wielką służą w *Sylkens*. Wszędzie wystawiono są flupy allarmowe, dla uwiadomienia o zbliżeniu się nieprzyjaciela.

z *Strazburga* dnia 22. Sierpnia.

Główna kwatery Armii *Reńskiej* wyruszyła wczoray do *Weissenburga*, gdzie ma czekać na 26. tysięcy Republikańow przybyć mających z wewnątrz kraju, między których cztery tysiące kawalerii i tyś artylleryistów ma być podzielonych. Te wojska są już w marszu trzema kolumnami, pierwsza idzie przez *Langres*, druga przez *Chalons* nad *Marną*, trzecia przez *Meiz* na *Landau*. Jak tylko wojska te do Armii *Reńskiej* przybędą, Armia ta wyruszy naprzód dla utworzenia iednej linii z armią *Helwecką*.

Dnia 24. Sierpnia.

General *Moreau* jest tu oczekiwany co moment; cztery regimenty kawalerii z *Helwecyi* wkrótce przybyć mają i przylączyć się do Armii *Reńskiej*. Osmi regiment strzelcow przejdzie jutro przez to miasto dla udania się ku stronię *Hagenau*. Za nim przybędzie rotę regiment. Uformowano kilka obozow w naszym departamencie i w *Mont Tonnere*. Fortyfikacye wzdłuż *Ren*u nieustają.

General *Schauenburg* powrócił już z *Phyzy*, i ma się udać do *Szwajcaryi*.

Od brzegow Menu dnia 28. Sierpnia.

Zeszłej Soboty już się rozchodziła pogłółka, iż Armia *Reńska* pod *Manheimem* *Ren* przeszła. Pogłółka ta tym się potwierdzała, iż *Manheim* był zamknięty, a w *Niedziele* zrana już kilka tysięcy *Francuzow* pokazało się w *Kerferthal* i *Fridenheim*, pomaszerowali trzema kolumnami, iedną ku *Filipsburgowi*, drugą do *Heidelbergu*, trzecią do *Frankfortu*. Dziś dowiadujemy się, iż już *Heidelberg* zajęli.

z *Manheimu* dnia 26. Sierpnia.

Dnia 24. główna kwatery Armii *Reńskiej* została przeniesioną do tego miasta. General *Müller* który kommanderował tymczasowo tą Armią, przybył tu tegoż dnia. Od tego momentu ściągają się następnie rozmaite korpusy infanterii i kawalerii, równie iako też artylleryi i ammunicye. Te wojska podzielone są na trzy dywizye pod dowództwem Generala *Collaud*, *Laroche*, i *Laval*, General *Hauptoult* dowodzi kawalerją, większa część udała się wczoray i dziś ku *Heidelberg* i *Schwetzingen*.

Dnia 27. Sierpnia.

Wczoray główna kwatery Armii *Reńskiej* wyszła ząd do *Schwetzingen*. Ku południowi *Francuzi* weszli do miasta *Heidelberg*, uganając się za huzarami *Szekiera*, których napotkali z tej strony *Wielingen*. Bitwa odprawiała się jeszcze w mieście, gdzie dwóch mieszańcow zostało zabitych. Przyprowadzono tu kilku rannych i kilku jeńcow, pomiędzy ostatniemi znajdując się kilku ludzi z garnizonu *Filipsburgskiego*.

Dnia 28. Sierpnia. — Armia *Reńska* wkroczyła do *Szwabii*, główna kwatery była wczoray przeniesiona z *Schwetzingen* do *Wislach*.

z *Ratyzbony* dnia 26. Sierpnia.

Dnia dzisiejszego Sejm Rzeszy rozpoczął swoje obrady względem Dekretu Cesarzkiego pod dniem 12. p. m. W kolegium Elektorow Deputacya *Trewirskiego* wotowała na pięciokrotne mielące *Rzymskie* Minister *Koloński* podobnie wotował. Minister *Palatynski* na toż samo przystawał tak z *Bawaryi* iako i *Palatynatu*, wyjąwszy z krajow przez nieprzyjaciół zajętych. W kolegium Xiążąt mała liczba przystąpiła do wotowania.

Od granic *Austryackich* d. 28. Sierpnia.

Odebraliśmy tu raport urzędowy z gazety *Dworzkiej* o strasznej bitwie pod *Novi* na dniu 15. zaszłej. Lifty prywatne dodają jeszcze co następuje: Mieszkańcy w *Novi* przy cofaniu się z tamtąd *Austryaków*, strzelali do nich zdomow, z tego powodu wielu wieśniaków *Francuzom* sprzyjających zostało zabitych. *G. Kray* i przeszło 200. oficerow w akcji pod *Novi* jest rannych.

z *Szaffuzy* dnia 16. Sierpnia.

Wojska *Cesarzkie* na dniu 14. zostały ze wszystkich stron zagnane napadnięte, gdyż *Francuzi* razem z cofniętemi forpocztami wtargnęli, a ząd część kawalerii nie

